

LIETUVOS BANKO FINANSINIŲ PASLAUGŲ IR RINKŲ PRIEŽIŪROS DEPARTAMENTAS

Valiutos keityklos operatorių
vadovams

2022-05-13

Pagal adresatų sąrašą

DĖL PINIGŲ PLOVIMO IR TERORISTŲ FINANSAVIMO RIZIKOS IR PREVENCIJOS REIKALAVIMŲ VYKDYMO

Lietuvos bankas, siekdamas nustatyti ir įvertinti valiutos keityklos operatorių (VKO) sektoriaus patiriamą pinigų plovimo ir teroristų finansavimo (PPTF) riziką, atliko VKO Lietuvos bankui pateiktų duomenų analizę (ataskaitinis laikotarpis – nuo 2021 m. sausio 1 d. iki gruodžio 31 d.). Atliktos analizės rezultatai VKO atstovams 2022 m. balandžio 7 d. buvo pristatyti susitikime.

Šiuo raštu atkreipiame VKO vadovų dėmesį į Lietuvos banko atliktos PPTF rizikos vertinimo analizės rezultatus ir į tai, kad VKO, vykdydami veiklą, turėtų užtikrinti, kad PPTF rizika būtų tinkamai nustatoma ir vertinama ir būtų imamasi tinkamų ir proporcingų priemonių PPTF rizikai valdyti. Lietuvos bankas papildomai atkreipia VKO vadovų dėmesį į poreikį įsivertinti VKO taikomų PPTF prevencijos priemonių efektyvumą ir vidaus kontrolės sistemos PPTF prevencijos srityje stiprinimą.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymo (toliau – PPTFPĮ) 9 straipsnio 1 punkto 3 papunkčiu, kliento tapatybę privaloma nustatyti prieš atliekant valiutos keitimo operacijas (perkant arba parduodant valiutą) grynaisiais pinigais, jeigu perkamų arba parduodamų grynųjų pinigų suma lygi 3 000 Eur sumai ar ją atitinkančiai sumai užsienio valiuta arba ją viršija, nesvarbu, ar sandoris atliekamas vienos, ar kelių susijusių operacijų metu. Atliktos analizės metu nustatyta, kad 2021 m. VKO sektoriuje buvo įvykdytas didelis operacijų, kurių suma didesnė nei 2 500 Eur, tačiau neviršija 3 000 Eur, skaičius, o tai gali indikuoti apie riziką, susijusią su operacijų skaidymu, siekiant išvengti kliento tapatybės nustatymo. Pažymėtina, kad VKO turėtų užtikrinti tinkamą rizikos, susijusios su operacijų skaidymu, valdymą ir įvertinti VKO taikomas PPTF prevencijos priemones, susijusias su kliento tapatybės nustatymu ir tarpusavyje susijusių operacijų stebėseną. Atkreipiame VKO dėmesį į tai, kad VKO privalo vykdyti operacijų stebėseną, kaip tai nustatyta PPTFPĮ 9 straipsnio 16 punkte, vykdyti vidinius tyrimus, o kliento veikloje nustačius įtartinumo kriterijų, VKO privalo pateikti informaciją apie įtartiną veiklą Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybai prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, kaip tai nurodyta PPTFPĮ 9 straipsnio 22 punkte.

Pažymime, kad atsižvelgiant į išaugusią geopolitinę įtampą regione dėl Rusijos karo prieš Ukrainą, dėl karo įvestas sankcijas ir ribojamąsias priemones Rusijos Federacijai, Baltarusijos Respublikai ir susijusiems subjektams dėl veiksmų, kuriais kenkiama Ukrainos suverenitetui ir nepriklausomybei, VKO, nustatydami vidaus kontrolės procedūras, susijusias su tarptautinių sankcijų, ribojamųjų priemonių įgyvendinimu, privalo užtikrinti, kad jų taikomos priemonės atitiktų teisės aktų reikalavimus ir būtų pritaikytos tarptautinių finansinių sankcijų, ribojamųjų priemonių turiniui, proporcingos valdyti VKO kylančią tarptautinių sankcijų pažeidimo riziką ir užtikrinti, kad VKO nebus pasinaudota siekiant išvengti tarptautinių sankcijų. Atsižvelgiant į tai, kad didžioji dalis VKO teikiamų paslaugų yra operacijos grynaisiais pinigais, kai dėl grynųjų pinigų pinigų požymių (anonimiškumo) gali būti sudėtinga nustatyti tikruosius lėšų šaltinius, o

sankcionuoti asmenys gali pasinaudoti grynųjų pinigų operacijomis siekdami apeiti sankcijų režimą, VKO turėtų nuolat vertinti tarptautinių finansinių sankcijų įgyvendinimui naudojamų priemonių efektyvumą, paskirtų žmogiškųjų ir kitų resursų pakankumą ir imtis veiksmų užtikrinant tinkamą tarptautinių sankcijų tinkamą įgyvendinimą.

Taip pat atkreipiame dėmesį, kad aktualią Lietuvos banko teikiamą informaciją apie tarptautines finansines sankcijas, ribojamąsias priemones, galite rasti Lietuvos banko interneto svetainės Tarptautinių sankcijų skiltyje (<https://www.lb.lt/lt/tarptautines-sankcijos>) bei Užsienio reikalų ministerijos interneto svetainėje ([Tarptautinių sankcijų įgyvendinimas | Lietuvos saugumo politika | Lietuva regione ir pasaulyje | Užsienio politika | Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija \(urm.lt\)](#)).

Be kita ko, svarbu paminėti, kad VKO turėtų užtikrinti darbuotojų, vykdančių PPTF prevencijos funkcijas, kvalifikaciją ir reikiamų žinių PPTF prevencijos srityje darbo funkcijoms (pareigoms) atlikti lygį, taip pat užtikrinti darbuotojų žinių ir kompetencijos atnaujinimą, kvalifikacijos kėlimą. Primename, kad mokymus PPTF prevencijos tema rengia VŠĮ Pinigų plovimo prevencijos kompetencijų centras, o aktuali informacija apie mokymus yra skelbiama Lietuvos banko interneto svetainėje (<https://www.lb.lt/lt/pinigu-plovimo-prevencijos-kompetenciju-centras#ex-2-1>).

Atsižvelgdami į šiame rašte įvardytus ir 2022 m. balandžio 7 d. susitikimo su Lietuvos banku metu pristatytus analizės rezultatus, taip pat į Lietuvos Respublikos nacionalinio pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikos vertinimo ataskaitoje¹ (toliau – NRV) įvardytas PPTF grėsmes, būdingas VKO sektoriui, tokias kaip gryniesi pinigai bei VKO sektoriaus pažeidžiamumą PPTF rizikoms, kylantį dėl kliento tapatybės nustatymo trūkumų ir silpno sektoriaus suvokimo apie PPTF rizikos valdymą, pažymime, kad VKO, įgyvendindami PPTFPĮ reikalavimus, siekdami tinkamai valdyti PPTF riziką ir užkirsti kelią PPTF, **turėtų stiprinti vidaus kontrolės procedūras ir priemones, susijusias su tinkamu tarptautinių finansinių sankcijų, ribojamųjų priemonių įgyvendinimu, politiškai pažeidžiamų (paveikiamų) asmenų nustatymu, kliento ir naudos gavėjo tapatybės nustatymu, operacijų skaidymo atvejų nustatymu.**

¹ Lietuvos Respublikos nacionalinio PPTF rizikos vertinimo ataskaita, 2020 m., http://www.fntt.lt/data/public/uploads/2020/05/final-nra_lt_v3.pdf.